

TANKÓ ANDREA

Sapkalabirintus lélekkarcolások apropóján

Valamikor zöld lehetett a rét, amely most szürke. Por- és hamuszagú. Nincsenek fejfák, névtáblák, virágcsokrok sem. Nincsenek térdelő, könynyező anyák és gondos, takaros idős asszonyok sem. Szuronyhegyre tűzött sapkák, azok vannak. Egymás mellett, mögött, előtt ágaskodnak. Sapkalabirintus. Jobbra lép, balra lép, sapkákba botlunk. Meg szuronyokba.

A teremben állott szag van, a szememmel lopva keresek egy ablakot, miért nincs egy ablak sem, vagy ha van, miért nem nyitják ki? Nem kell kinyitni, mióta nem lehet bent cigarettázni. Nincs füst, nincs gond. Csak állott szag. És fájdalom. Távolról hallom, amint a mikrofonnál levő férfi élces hangon éppen odaér a szövegben, hogy idézet: *s a sapkák pillanatok alatt keresztülfúrva süllyedtek vissza árkainkba*, idézet vége. Traumáról beszél, lelki bugyokról, hanyatlásról a mindennapjainkban. Ilyeneket mond, hogy minden mindennel összefügg, meg hogy egymás léleknyomaiban élünk, s mindeközben egyre távolabb érzem magam a hangjától. Csak az az átkozott állott levegő zavar, az nem marad ott a teremben, beleeszi magát a bőrömbé, nem szabadul tőle az orrom sem, miközben én egyre gyorsabban távolodom.

Kapálózva nézek körbe, keresem a tekinteteket, amelyekbe kapaszkodhatok, hogy itt maradassak, nem akarok emlékezni, nem akarok olyan valamire emlékezni, ami sosem volt a valóságom, nem lehetett a valóságom, hisz sosem jártam azon a mezőn, elefánttemetőt is csak a mesében láttam. Nem az én emlékem, akkor miért jön elő újra és újra, akaratlanul? Miért vagy itt, mit üzensz? Van egy nagy közös emlékputtonyunk, amelybe belepakoljuk a tapasztalatainkat, s amelyben benne vagyunk mind? Egy nagy, kitégított mea culpa. Ahogyan benne vagyunk abban is, hogy következetesen kilökjük magunkból azt, aki nem felel meg az elvárásainknak, s addig lökjük őt, míg beletáncol a sírba, s sóhajokat lehelünk rá, hogy hogy történhetett, hogy nem tartott ki, hisz ez meg hisz az sóhajokba burkoljuk. Benne vagyunk, nyakig benne vagyunk egymásban. De akkor minek a sapkák? Miért van itt annyi ismeretlen sapka?

Egy ideje visszatér ez a belesüllyedés. A közös emlékezetünkbe való belemerülés. Akkor is, mikor az ötös trolin próbálok meg talpon maradni a reggeli homályban, s kabátom biztonságába gubózom (magamba), pont úgy, mint most, egy előadás kellős közepén. Az állott levegő tenné?

TANKÓ ANDREA (1997, Sepsiszentgyörgy), a kolozs-vári Babeş-Bolyai Tudományegyetem magyar-komparatiztika szakos hallgatója. Az irodalom számára jelenleg egy világot képez, híd önmagához és másokhoz, valami, ami közös lehet. Korábban jelent meg novellája a Várad folyóiratban, valamint a Bibliofil Alapítványnál is.

Ismeretlenek, s mégis, mintha mindet próbáltam volna már. Csak valamiért nem tetszettek, vagy a szabás miatt, vagy a színük volt túl erős, valamiért nem választottam, azok azonban, akik választották, most mégsem viselik. Helyette ott ülnek a szuronyhegyeken, s kiáltoznak. Mikor még csak távolról figyelem, kiáltásokat hallok, groteszk, fanyar, artikulálatlan hangokat. Körüllengik a sapkalabirintust, mintha élnének a sapkák. Közelebb kell mennünk, gyere, mondom, szinte csak úgy magamnak, mert egyedül vagyok, mégis, minden alkalommal, mikor alámerülök, érzem a jelenlétét valakinek, akit nem látok, és nem is hallok, mégis, mintha minden lépésben belelehelne a nyakamba, hogy nem vagy egyedül, hogy meg kell tenned, s mindahányszor megpróbálom túlkiabálni a labirintus felőli kiáltásokat, valami elgáncsol, s én orra esem. Nem hagyhatod annyiban, csepeg a vér a térdemből, ez igen, az óvoda óta nem volt ekkora seb a lábamon, nem hagyhatod annyiban, meg kell tudnod, miért, miért nem öltözik díszbe a mező, miért nem mondjuk el, hogy nem baj, hogy más vagy, jó ez így, miért hagyjuk magunk és egymást sokszor olyan nagyon egyedül? Csepeg a vér a térdemből, ezt csepegi, csepp-csepp-vércsepp. Maradj.

Én pedig maradok, s közelebb érve elnémul a mező. Arcokat látok, tetetlen arcokat, haloványak, szinte átférnek a tű fokán, ott lebegnek a labirintusban. Ki vagy? – teszem fel a kérdést, aztán mosolygok magamon és azon, hogy még mindig milyen nehéz jól kérdezni, a lényegre kérdezni rá. És ahogy elérem a mező némaságát, belelépek a labirintusba, kanyar kanyar után, szuronyhegyek, rövidebbek és hosszabbak, egy-egy csak a derekamig ér, másokat viszont nem érek fel, tornyosulnak körülöttem és felettem, én pedig szaladnék a válaszaim után, remélve, hogy módosíthatok a közös emlékeinken, helyette viszont csak vonzoló magam, s érzem, ahogy kellemetlen, állott levegő és por leng körül, szürkéséget lélegzem, szürkéséget lépek, honnan ez az áporodottság?

Hozom magammal valamelyik utamról a szokást, hogy hozzá kell érni a dolgokhoz, nem elég csak látni és megcsodálni vagy elborzadni tőlük, érezni kell az anyagot ahhoz, hogy igazán kapcsolatba kerülhessünk a körülöttünk levő világgal. Hát ezt teszem. Végighúzom a kezem a szuronyokon, néhol még a sapkákat is elérem. Érdes szurony, puha sapka, kicsi és nagyobbacska is, fekete, széles karimás, narancssárga virágos, de lyukacsos, foltozott barna is van. Átráz a hideg és a testet öltő sejtelem, de nem, most nem elég az akkor majd színről színre, össze kell gyűjtenem a válaszaikat, hogy kiléphessenek a közös veremből, hogy összecsukódhasson a batyu szája anélkül, hogy benne merüldözne, s hogy jelen lehessen az utazásokkor, az előadásokon, hogy jelen lehessen. De a labirintus beleharap a saját farkába, beleivódom a bőrébe, s nem akar kidobni magából. Hát hagyom, hogy testet öltön a sejtelem. Először a lába rajzolódik meg, rövid, apró kis lábom áll, majd fokozatosan halad alulról felfele, utolsó mozzanatként pedig arcot kap, tátogató, hangot formálni képtelen ajkakkal és ordí-

tozó szemmel, majd a test önálló mozgásba kezd, sikerül neki az, amit én csak próbálgattam: leemel egy sapkát, a fejére illeszti, mire nagy csattanás hallatszik. Ki akarok nézni a labirintusból, baleset történhetett, hátha segíthetnék, tanultam elsősegélynyújtást, engedjenek oda – de a labirintus magába zár, s mikor ernyedten visszafordulok, a testet a földön találom, felém nyújtja a sapkát.

– Vissza? Tegyem vissza a szuronyhegyre?

Bólint, én pedig visszateszem a helyére (miért nem a fejen a helye?), mire a test részei ismét hadat üzennek egymásnak, s összeállnak eggyé, hogy lábra álljon, majd elinduljon felém.

– Ne, nem akarom, maradj távol, nem tudom, mit akarsz – képtelen vagyok tovább hátrálni, a mező labirintusa felsérti a bőröm, s visszalök a testhez, mire az lassan, megfontolt mozdulatokkal göngyölödik vissza belém. Ne. Érzem, ahogy végigkúszik a csontjaimon, a bőröm alatt a test, ami sejteleből lett, s ami válaszként bólint rá minden kérdésre. Belém olvad, hogy (ki)mehessek.

Patakok születnek az arcomon, közben pedig hevesen bólogatok. Fejek is lehetnének ott, arcok a szuronyon, de van, hogy már nem fér el több sebhely az arcon, így tessék, adunk egy sapkát egy arcért cserébe. Szuronyra húzott sapkát, miközben visszahúzódunk a csendbe, hogy ne az arcot fúrja keresztül a támadás. A sapka eltávolít a fájdalomtól, amire magunk képtelenek vagyunk. Mert az elhagyatottság beleépül az árvaházban kezemet szorongató kislány minden sejtjébe, horzsolásokkal teli a mellkasa, mutatja nekem, én pedig tudom, hogy nem múlik el, hogy nem a mellkasa, hanem a szíve karcolt, mégis azt mondom, hogy semmi baj, elmúlik hamarosan. Igen, az övé a gyereksapka. S beleépül a tömbház mögötti garázsban lakó hajléktalanba is a fájdalom, hiába kap jó szándékkal adott kenyérhéjat vacsorára, s kirügyezik a fájdalma, míg már nem őt mardossa, hanem lyukat rág a sapkájába. S így aggatjuk a sapkánkat, mikor már nem fér el több karc a testünkön.

Csepp-csepp-vércsepp, gördül a vércsepp, folydogál az arcomon a patak, megbirkózunk a karcokkal, nincs annyi, hogy ne férjen el a testen, nincs szükség szürke, porlepte mezőkre és lélektemetőkre, bólogatok magamban minden gondolatra, gyerünk, akarjátok kitörölni az emlékezetünk-ből, háromra, akarjátok, egy-kettő-három. Csepp-csepp-vércsepp, még mindig nagyon fáj a térdem, közben pedig artikulálódik a fejemben a távoli kiáltozás, s megszólal a sapkalabirintus. Így lehet átlőni sapkát (belesüvít a szél a szóba) sérülés nélkül. Holnap előkeresem a vöröset.

Valaki megpattintotta az ablakot.